

**Disputationvm De Censuris In Communi,
Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

1 Vtrum Excommunicatus vitandus peccet mortaliter ministrando.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

prestit in aliquo: non ergo simpliciter quatum potest, separat. Rursus separat prohibendo, non vero tollendo iurisdictionem: & ideo hic locum habet regula iuris *Multa fieri prohibentur, quae tamen facta tenent.*

13
Ad verum.

Ad tertium respondetur, si illud esset validum etiam probaturum excommunicationem minorem irritare sacramentum, quod Soto ipse non admittit. Respondetur ergo, excommunicatum minori excommunicatione, de quo in illo textu sermo est, esse priuatum passiva susceptione, non vero actiua administratione sacramentorum, quia prior est ibi prohibita, non vero posterior: & ideo, per se loquendo, sacramenta ab illo administrata, virtutis non carent effectu, etiam ex parte dantis, quia in eo ministerio per se loquendo, non peccat, vt infra ostendamus. Sacramenta vero ab eodem excommunicato suscepta carebunt virtutis effectu, non tamen propterea nulla erunt, cum possint sacramenta subsistere quoad substantiam, sine effectu sui virtutis: carebunt autem hoc effectu, quando, transgrediendo dictam prohibitionem, & grauiter peccando, suscipiuntur. si autem suscipiantur cum sufficienti excusatione à culpa, neque effectu carebunt, quia non ponitur obex ex parte recipientis: & respectu illius prohibiti: nihil operatur, propter excusationem.

14
Ad quartum.

Ad quartum respondetur in primis in illo capite ultimo, non dici electionem excommunicati esse irritam, sed irritandam: est enim ibi sermo de minori excommunicatione, de qua infra. Deinde, quia electio ligati maiori excommunicatione sit irrita per se loquendo, interueniente tamen bona fide electi res est dubia: & licet admittamus etiam runc electionem esse irritam, vt infra disputabitur, nulla est conlectio, quia, vt saepe dixi, in his poenis nullum est argumentum à simili: ibi enim inueniri potest lex irritans: hic vero non inuenitur: neque est difficile diuersitatis rationem assignare, quia non est ita necessaria electio ad salutem, sicut confessio. Et ob eandem rationem negatur consequentia quinti argumenti, quae etiam erat à simili, de quo est longe diuersa ratio: quia quando minister est excommunicatus directe priuatur iurisdictione, & ideo absolutio ab ipso data nulla est, etiam si penitens non peccet, & alias sit dispositus, vt infra dicemus: per excommunicationem autem poenitentis alter non est priuatus iurisdictione. Et ob similem fere rationem, licet propria Ecclesiae suffragia applicata excommunicato sine culpa eius non habeant effectum, non potest inde sumi argumentum, ad hoc sacramentum, quia suffragia pendunt ex voluntate Ecclesiae, non tamen sacramenti valor, si cetera necessaria concurrant: sicut etiam de sacrificio supra declarauimus, vnde suffragia de facto non offeruntur pro excommunicato, absolutio vero illi datur, id est eoque in illo operatur.

Ad quintum.

15
An dicta sententia verum habeat etiam in censuris reueruatis.

Sed quæret aliquis, an hæc resolutio procedat, etiam si censura reueruata sit. Respondeo solius censuræ reueruationem per se nihil referre, cum supponamus censuram non tolli: quia vero cum excommunicatione reueruata simul reueruatur culpa, ideo ex hac parte oriri potest difficultas, & coincidit cum illa quæstione, an cum quis bona fide ex parte sua absoluitur ab omnibus peccatis ab eo, qui non habebat iurisdictionem in omnia, sed in quædam tantum, maneat absolutus saltem ab illis, quæ erant sub iurisdictione absoluentis, ac proinde sacramentum fuerit validum, ne teneatur quis illa iterum confiteri. De qua re in superioribus dixi talem confessionem validam esse, quia quantum ad id concurrunt omnia, quæ sunt de necessitate sacramenti, & integritas absolutionis materialis, vt aiunt, seu quoad effectum non est de substantia sacramenti, vt ibidem ostensum est. Hac ergo ratione etiam in presenti est validum tale sacramentum: quia hic solum

Dubio respo.
luto.

A adiungitur defectus iurisdictionis in censuram, cum autem censura ipsa per se non sufficiat ad irritandum sacramentum, neque defectus ille potest sufficere, si cetera necessaria concurrant.

Addit vero Angelus verb. *Confessio*, 5. nu. 10. non solum talem absolutionem esse validam, sed etiam licite dari à sacerdote inferiori, etiam absque speciali causa, vel necessitate, vt indicat, sed iure ordinario, quia potest (inquit) eum absolueri à peccatis, & remittere ad superiorem pro absolutione à censura: in quo etiam indicat non esse necessarium, vt postea sacramentaliter absoluitur à superiori à tali peccato reueruato, sed solum ab excommunicatione. Refertque pro hac sententia Richardum in 4. d. 18. art. 9. quæst. 4. Veruntamen nec Richardus ibi hoc docet, sed potius contrarium, neque illa sententia ita generatim intellecta probabilis est: alioqui excommunicatus ab homine semper posset à peccatis absolui, à quocunque ordinario confessore, & remitti ad iudicem, vt à censura absolueretur: quod est omnino falsum, & contra vsum Ecclesie, & contra vim huius censuræ: alioqui quo modo verum est quod excommunicatus est priuatus omnibus sacramentis: Diceret fortasse Angelus, excommunicatum priuari sacramento poenitentiae, quando per illum stat, quominus à censura absoluitur: quando vero iam contritus est, & paratus Ecclesie obedire, & per eum non stat quo minus à censura absoluitur, iam non esse à sacramentorum perceptione remotum. Sed hoc etiam fundamentum ita absolute & simpliciter propositum, falsum est, vt melius docuit Syluester verb. *Confessio*, 3. q. 8. referens plures, & dicens esse communem sententiam Theologorum, & Iuristarum. Idem Nauar. in cap. *Consideret*, §. *Cautus*, n. 24. de Poenitent. d. 5. Et ratio est eadem, quia excommunicatio maior inducit hunc effectum, vt dictum est: quando autem excommunicatio non tollitur, semper operatur suos effectus, per se loquendo, etiam si persona coram Deo iustificata sit, vt à simili patet ex dictis supra de effectu priuationis suffragiorum in simili casu: est enim eadem ratio, & Doctores ibi citati hoc etiam affirmant.

16
Angeli ex
confessio.

Rich.
Richardus.

Angeli ex
confessio.

Eladit.

Syl.
Syluester.

DISPUTATIO XI.

De tertio effectu excommunicationis, qui est priuatio actiua administrationis sacramentorum, & sacrificij Ad i. s. s.

RECA hunc effectum supponendum in primis est ius antiquum, quo omnes ligati excommunicatione maiori priuabantur, & celebratione Missæ, & administratione actiua sacramentorum, capit. *Si celebrat*, de cleric. excom. ministr. & aliis. Quod ius nunc manet integrum quoad excommunicatos vitandos, iuxta superius dicta circa Extrauag. *Ad emitanda*, & ideo in illis prius explicabitur, & postea quomodo locum habeat in excommunicatis non vitandis.

SECTIO I.

Virum Excommunicatus vitandus mortaliter peccet ministrando sacramentum, vel sacrificium offerendo.

Regula generalis est hoc esse peccatum mortale ex genere suo, cap. *Si celebrat*, de cler. excom. ministr. & in c. *la. neralis* Ca. tores, eod. tit. & patet à fortiori ex dictis *Si celebrat*, & ceteris præcedentibus disputatis, scilicet in a. ita de c. *exprohibi.* sum. ministr.

Ca. Lator. prohibetur est huic excommunicato dare, sicut recipere sacramentum, & tam grauis materia est actio ministrandi sicut receptio.

Difficultas vero est; an possit interdum excommunicatus administrare sacramentum, vel celebrans, ab hac culpa excusari. In qua re non est dubium de excusatione proveniente ab ignorantia inuincibili, vel naturali obliuione, seu inaduertentia, nam generalis est, interuenireque potest in omnibus actionibus humanis, vt in specie docetur in c. Apostolica, de cleric. excom. ministr. Ex quo textu colligi potest talem excusationem habere locum, etiam in exteriori foro, si sufficienter in illo constare possit, talem ignorantiam inculpabilem fuisse: quo modo autem in foro interiori id examinandum sit, ex dictis supra de censuris in communi sumendum est. Quæstio ergo propolita procedit extra casum ignorantie, qui solum esse potest grauis necessitatis: nam ad hæc duo capita reuocatur omnis excusatio in hac materia, vt supra dictum est.

Talis autem necessitas considerari potest, vel ex parte ministri excommunicati, vel ex parte eius, cui ministratur sacramentum, vel ex parte alicuius tertie persone, aut Reipublice, seu boni communis. Rursus necessitas in ipso excommunicato esse potest, aut extrinsecus illata per vim, & metum cadentem in constantem virum, ad extorquendum ab ipso sacramenti administrationem, vel Missæ celebrationem. Et de hoc puncto nihil amplius dicam præterea, quæ de censuris in communi dixi, nam tota illa resolutio præcipue in hac censura locum habet. potest ergo illa esse sufficiens excusatio, si vera metus grauis sit, & de malo graui: & alioqui non sequatur scandalum, vel iniuria religionis, vt ibi declarauimus, & sacramentum possit alias valide ministrari, vt infra dicam. Præterea potest esse necessitas imminens articulo, vel probabili periculo mortis imminens sacerdotis: tunc solum potest esse questio de sumptione Eucharistie: quia non potest eadem persona sibi ipsi aliud Sacramentum ministrare: Eucharistiam autem potest, vel celebrando, vel ex præconsecratione: maxime in necessitate, & ubi non habet alium, a quo recipiat. In eo ergo necessitatis articulo non dubito, quin licite possit excommunicatus celebrare, aut sacramentum Eucharistie sumere (quamquam nonnulli dubitent propterea quod sacramentum Eucharistie non est simpliciter necessarium ad salutem) quia satis est quod sit valde vtile, & ex præcepto diuino necessarium, & si forte talis sacerdos contritus non sit, sed tantum attritus possit esse vnica, & efficax causa salutis eius: quod à fortiori constabit ex dicendis de necessitate tertie persone.

Tandem accidere potest necessitas eidem sacerdoti excommunicato celebrandi, aut ministrandi alteri sacramentum, ne sese infamet, aut occultum delictum suum publicum faciat, & consequenter ne scandalum generet, vel odium aut inimicitiam erga se in aliis efficiat, vel aliud simile incommodum incurrat. Sed resolutio huius dubitationis petenda est ex disput. 7. de censuris in com. sect. 2. ibi enim declarauimus, quo modo propter vitandum hoc scandalum impediri possit effectus censuræ: & in particulari doctrinam extendimus ad hunc effectum, de quo nunc loquimur. Itaque quotiescunque receptio sacramenti licita est excommunicato propter vitanda similia incommoda, licita est etiam administratio, cæteris paribus, scilicet, si non possit absolutio nem excommunicationis potius obtinere, & quod sancte, & cum debita reuerentia, & contritione administraretur: nam, positis his circumstantiis, eadem ratio hic habet locum, scilicet, quod actio sic facta non est intrinsece mala, sed iure humano prohibita: quod ius non obligat cum tanto rigore, aut dispensatio, seu periculo. Solum oportet aduertere huius-

Fr. Suarez tom. 5.

A modi casum posse accidere in excommunicatis non vitandis, iuxta Extrauagant. Ad eundem: quia illi possunt esse occultissimi. At vero in reliquis, qui vitandi sunt, raro accidet moraliter, nam, cum sint nominatim ac publice excommunicati, vel manifesti percussores clericorum, vix potest eis creari infamia ex eo, quod à sacramentorum receptione abstineant, neque inde provenire scandalum, sed potius ex opposito: nihilominus tamen excogitari possunt casus, in quibus delictum, quod in vno loco est publicum iure vel facto, in alio sit occultum, & similiter pro diuersis temporibus potest idem contingere: aliquando etiam potest multum interesse, vt delictum, licet aliis sit publicum, alicui grauisimæ personæ occultetur: ita vt infamia circa talem personam prudenter reputetur graue damnum. Itaque non est casus impossibilis, quamuis multis circumstantiis indigeat, quæ rarissime occurrunt.

Num necessitas ex parte recipientis sacramentum possit esse sufficiens causa, vt ab excommunicato vitando ministratur.

DICENDVM iam est de hac necessitate quando oritur ex parte alterius cui sacramentum ministratur. In qua re omnes Doctores conveniunt, aliquam suscipientis necessitatem posse sufficere, vt excommunicatus possit, & debeat sacramentum aliquod administrare: quia charitas proximi potest non solum talem actum honestare, sed interdum etiam ad illum obligare. Vnde, si illa necessitas spiritualis sit, & extrema, qualis est in paruulo non baptizato animam agente, omnes concedunt posse tale sacramentum à quolibet excommunicato ministrari, vt in tertio tomo attigi disput. 71. sect. 5. & sumitur ex D. Thom. 3. p. q. 64. artic. 6. ad 3. & in 4. d. 5. q. 2. art. 2. quæst. iunc. 5. vbi Richard. Sotus, & alij omnes: Et ex Augusti. lib. 1. de Baptismo. cap. 2. & lib. 6. cap. 5.

An vero extra illum casum liceat, controuersum est. Multi enim negant licitum esse alia sacramenta dare, vt poenitentiam v.g. aut Eucharistiam, homini existenti in articulo mortis, & non habenti alium ministrum præter excommunicatum. Ita docet de sacramento Eucharistie Adrianus q. 3. de Baptismo. Et de sacramento poenitentie est Palud. in 4. d. 17. q. 3. Marfil. 4. q. 12. art. 4. memb. 3. & Nauarr. de poen. d. 6. c. 1. in princ. n. 8. & in manuali, c. 26. n. 26. Turrecr. in c. Verbum Dei, de poen. d. 1. Gloss. in cap. Præter, d. 32. verb. per manus, & alij quos refert, & sequitur Vgol. d. c. 13. §. 16. n. 9. commemorat etiam Couarr. ca. Alma mater, part. 1. §. 6. & sequi videtur conclus. 8. & D. Thom. tribuit, tenet item Medina tract. 2. de Confess. quæst. de Concess. excom. fact. ignoranter. Quæ sent. fundari potest, vel in speciali ratione sacramenti poenitentie, scilicet quod requirit iurisdictionem quam non habet excommunicatus, vel in ratione generali, & communi aliis sacramentis, scilicet quia alia sacramenta non sunt tantæ necessitatis, sicut baptisimus. Et hoc fundamentum insinuat D. Thomas, scpe, 3. p. quæst. 64. articulo sexto, ad 3. & quæst. 28. articulo septimo, ad 2. vbi particulariter de hæreticis ait: In nullo casu licite posse Eucharistiam consecrare, vel alia sacramenta conficere. Item in 4. d. 17. q. 3. quæst. iunc. 1. ad 2. & d. 19. q. 1. art. 2. quæst. 2. ad 3. idem sentit Abul. Marth. 16. q. 86.

Nihilominus dicendum est aliquando ob necessitatem alterius licere excommunicato aliquod aliud sacramentum ei conferre. Hæc conclusio melius probabitur in particulari attingendo aliquid de singulis sacramentis. Incipiendo ergo à poenitentia, in illa certior est conclusio: quam tenet Syluest. verb. Confessor, 1. §. vltim. Angel. verb. Confessio, 3. nume 2. Durand. Dur.

In extremâ necessitate proximi potest & debet sacramentum baptisimi ab excommunicato ministrari. D. Thom. Rich. Sotus, Augusti.

Licetne hoc in aliis sacramentis, prima opinio. Adrian. Palud. Marfil. Nauarr. Turrecr. Couarr. D. Thom. Medina.

Vera sententia affirmat. Probatur in sacramento poenitentia. Syluest. Angel. Dur.

184 Disp. XI. De Excomm. maiori ut priuat administ. &c.

Maiores.
Palud.
Soto.
Cano.
Nauarr.
Ledesma.
Ruad.
Vgolin.

Thom.

Cent. Trid.

Durand. distinct. 9. quest. 2. & ibi Maior quest. 1. & Palud. in 4. distinct. 25. quest. 1. Soto d. 18. q. 4. art. 4. Cano. relect. de Poena. p. 5. Nauar. in Summ. cap. 22. n. 4. & c. 27. nu. 272. Ledesma. 2. p. 4. q. 21. art. 6. & q. 21. artic. 1. Ruad. artic. 3. contra Luther. Vgol. tab. 1. de Centur. ca. 14. §. 16. nu. 12. qui autores alios referunt. Ratio verò est, quia in articulo mortis, nec deest iurisdictione ad absolvendum, licet sacerdos excommunicatus sit: nec deest sufficiens necessitas, quæ tunc ab Ecclesiastica obligatione excuset: ergo licitum est sacerdoti excommunicato in eo articulo tale sacramentum ministrare.

Prior pars antecedens est communis Theologorum in 4. d. 20. vbi D. Thom. q. 1. art. 1. quest. 2. & Palud. q. 1. art. 2. & Dur. d. 19. q. 2. & quidam existimant hoc esse ius diuinum, de quo supra dictum est disputando de ministro confessionis. Quidquid vero sit de illa disputatione, quod saltem ex Ecclesiæ confessione, & suavi providentia ita de facto sit, fueritque semper, docet Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. dicens, *Veneruntamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes sacerdotes quoslibet penitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvi possunt.* Vbi notanda sunt tria illa signa distributiva, quæ non sine magna consideratione à Concilio simul, & sine vlla limitatione, & consequenter cum æquali latitudine adiecta sunt: igitur, sicut verbum illud, *quoslibet penitentes*, comprehendit quoslibet excommunicatos ob quævis gravissima crimina, & illud, *à quibusvis peccatis*, complectitur etiam omnia peccata, licet habeat annexam quamvis censuram, ut subsequens verbum, *& censuris*, satis declaravit. Ita distributio illa, *Omnes sacerdotes*, nullum excludit, quantumvis excommunicatum, & præcisum. Et hinc sumitur ratio huius partis, quia Ecclesia non abstulit iurisdictionem pro illo articulo, sed cōcessit potius, saltem verbis generalibus sine vlla exceptione: ergo sine fundamento, aut expressa determinatione eiusdem Ecclesiæ limitanda non est: nam fautores ampliandi sunt, præsertim in re adeo necessaria, & pia: quamquam hæc vera nō est ampliatio, sed propria, & ad æquata verborum intelligentia. Accedit, quod iura, quæ referunt casus, aut tollunt iurisdictionem, semper excipiunt mortis articulum, ut supra in proprio loco ostensum est. Dices, iura, quæ prohibent excommunicationem, ministrare sacramenta, non addunt hanc exceptionem. Respondetur, exceptiones non semper esse addendas in singulis legibus: & deinde hanc exceptionem esse in favorem eius, cui ministratur sacramentum, & ideo potius in aliis iuribus id explicatur, quam in ipsa prohibitione: seu excommunicatione ministri. Imò inde conficitur ratio, quia si ex parte penitentium semper excipitur articulus mortis etiā ex parte ministri intelligitur exceptus, quia in hoc non illius favori, sed penitentis necessitati succurritur, quæ ex utroque capite potest æquè oriri: & penitentem in extremo periculo constituit.

Alterā pars de necessitate probatur, quia sacramentum penitentis est per se medium necessarium ad salutem, & iure diuino præceptum: ergo, per se loquendo, præferendum est Ecclesiasticæ prohibitioni, cum aliunde nulla maior ratio, aut virgior necessitas intercedat. Deinde est etiam, moraliter loquendo, peccati necessaria realis susceptio talis sacramenti, ne fortassis ob defectum contritionis perfectæ, quam habere difficile est, pereat: & propterea plura Pontificum, & Patrum decreta admovent, ne morientibus denegetur reconciliatio sacerdotis, ne periculo æternæ damnationis exponatur. Præterea, si hæc necessitas in sacramento confessionis non esset sufficiens, neque in sacramento baptismi satis esset respectu adulti, quia etiam ille posset

A saluari per solam contritionem, quando per illum non stat quominus baptismum suscipiat: consequens autem est falsum, & contra omnium sententiam: ergo. Denique hoc ex dicendis de Eucharistia evidentiis constat.

Dices, huiusmodi excommunicatus non potest alium absolvi à peccatis propter vitandam propriam mortem, si forte gravis eius metus incurritur: ergo neque propter necessitatem alterius poterit illum absolvi. Respondetur negando consequentiam, tum quia secundum ordinem charitatis præferenda est necessitas spiritualis proximi propriæ necessitati corporali, tum etiam, quia absolutio sic data ab excommunicato propter metum propriæ mortis non est valida, quia ob illam necessitatē non datur iurisdictione ad absolvendum, sed privilegium, ut ab illi possit. Unde quoad rationem necessitatis etiam posset sufficere illa necessitas ex parte ministri, ut supra dicebamus, tamen ex alio capite, quia deficit aliqua cōditio ad valorem sacramenti necessarii, vel quia persona exigens tali modo sacramentum est indigna illo, fieri potest, ut non liceat illud dare etiam propter metum mortis. Quæ rationes cessant, quando est articulus necessitatis ex parte suscipientis: nam supponitur persona supposita, & indigens, & alioqui ostensum est omnes cōditiones ad valorem sacramenti necessarias concurrere.

Ut autem talis articulus veræ ac propriæ necessitatis sit, supponendum est nullum alium adesse sacerdotem non excommunicatum: nam tunc ministerium excommunicati non est necessarium, vel (quod idem est) penitens non est in necessitate suscipiendi sacramentum ab excommunicato, cum habeat alium, à quo possit recipere, de quo supponimus & posse, & velle ministrare: nam si nollit, perinde se haberet, ac si non adesset: quia tunc par esset necessitas ministerij alterius. Et confirmatur à simili, nam cæteris paribus, non est suscipiendum sacramentum à malo ministro, quando à bono suscipi potest, ut de baptismo pro necessitate articulo significatur in c. ad hoc, d. 32. &c. Si quæ forte, 24. q. 1. Et similiter, si baptismus potest suscipi à sacerdote, nō est suscipiendus à laico, & semper inter ministros servandus est ordo, ut habilior præferatur, ut late tractavi tertio tom. disp. 31. sect. quarta. Sed quid, si sacerdos excommunicatus in aliis conditionibus ad hoc munus necessariis sit longe habilior non excommunicato, ut si sit doctior, prudentior, &c. an possit tunc præferri. Videtur enim tunc illa sufficiens causa, maxime cum in articulo mortis querendus sit confessor optimus quoad fieri possit. Respondetur, si sacerdos non excommunicatus habeat ea, quæ sufficiunt ad digne ministrandum hoc sacramentum, & subueniendum conscientie penitentis, non est licitum excommunicato se ingerere, nec penitenti ab illo petere sacramentum, quia illa re vera non est necessitas, sed maior quidam commoditas, propter quam non conceditur excommunicato iurisdictione Maxime cum in iis, quæ ad consilium pertinent, & à scientia, seu industria personæ pendent, possit in eo articulo consiliū sacerdos excommunicatus extra sacramentum: illa enim communicatio cum excommunicato non erit in illo articulo prohibita, cum sit moraliter necessaria, & ad salutem animæ pertinens. Maior autem communicatio in sacris per sacramenti administrationem necessaria tunc non est, & ideo nec penitenti conceditur, nec ministro excommunicato datur iurisdictione.

Ex quo etiam intelligi potest quid dicendum sit, si contingat adesse parochum excommunicatum, & alium sacerdotem simplicem non excommunicatum, an possit tunc excommunicatus absolvi. Quidam enim significant, & posse, & præferendum esse: quia ratione necessitatis omnes facti sunt habiles: supposita autem habilitate, Parochus præferendus.

Propter vitandam propriam mortem, si forte gravis eius metus incurritur, ut ab illi possit.

Ut sufficiat sit necessitas requiritur ut alius minister non excommunicatus non ad sit, aut non velit sacramentum committere.

Quid sit excommunicatus, habiles ministri si non excommunicati.

Quid si adesse sint & Parochus excommunicatus, & simplex sacerdos non excommunicatus.

Secl. I. An excommun. vitandus peccet sacramenta, &c. 185

duse est in administratione sacramentorum : & ita sentit de Baptismo Vgolinus tab. 1. ca. 13. §. 17. nu. 10. poenitentie. Errat autem, vt opinor, in fundamento: quia necessitas, quæ reddit personam habilem, non est solum periculum mortis poenitentis per se consideratum: alioqui, quauis esset copia sacerdotum, ordinariam vel delegatam habentium iurisdictionem, omnes alij haberent iurisdictionem ad absolvendum eo ipso quod aliquis in articulo mortis constitutus est, quod non ita est. Igitur necessitas non oritur ex sola morte, sed ex morte cum penuria alterius ministri. In prædicto ergo casu parochus excommunicatus non redditur habilis ad absolvendum propter mortis periculum poenitentis: cum non desit alius à quo absolui possit. Tunc enim Parochus ita se habet, ac si non esset Parochus, quia habet iurisdictionem suspensam per censuram, & prohibitus est administrare sacramenta: ergo in illo casu probabilis est huiusmodi parochum non posse absolvere. Et confirmari potest à simili, nā in necessitate baptismi potius est suscipiendus baptizandus à laico non excommunicato, quam à sacerdote excommunicato: ergo simpliciter in proposito: est enim proportionalis ratio. Antecedens vero, licet non sit certum, sed inter Doctores controuersum: mihi tamen probabilius videtur cum Syluestro verb. Baptismus. 3. num. 1. & Nauarro in Sum. cap. 22. n. 7. Et ratio est, quia sacerdos excommunicatus suspensus est munere etiam baptizandi. Et ideo non licet illi vsurpare hoc ministerium, nisi quando ex inopia alterius conferentis proximus est in necessitate: in illo autem articulo non est talis inopia, cum possit illud sacramentum à laico conferri.

Dices, Sacerdos ex vi excommunicationis solum est separatus, ne, vt minister, ex officio baptizet: in illo autem necessitatis articulo non baptizat hoc modo: nec potest licite, quia non est necessarium ad salutem proximi, & solum quod necessarium est, illi conceditur, cum solum ad subueniendum necessitati hoc permittatur: ergo ex vi censura non est prohibitus hoc modo ministrare. Aliunde vero concurrente sacerdote, & laico in eodem genere ministerij sacramentalis semper est præferendus sacerdos: ergo in illo articulo, licet sacerdos sit excommunicatus, præferendus est laico, & consequenter in nostro casu sacerdos parochus præferendus est non parochus. Respondetur, oppositum posse hoc argumento concludi: quia per excommunicationem arcantur omnes fideles ab actiua administratione sacramentorum, quacunque ratione possit eis competere, quia simpliciter priuantur vsu actiui, & passiuo sacramentorum, arg. ca. ult. de cler. excom. ministrare, & c. pen. de Sent. excom. Quo fit, vt grauius peccet excommunicatus laicus priuatim baptizando paruulum agentem animam, quando adest alius non excommunicatus, qui possit & velit baptismum ministrare. Et eadē ratione existimo grauius peccare excommunicatos contrahentes sacramentum matrimonij, non solum, quia recipiunt, sed etiam quia ipsi sunt proprii ministri illius sacramenti quoad substantiam eius. Igitur sacerdos ex vi excommunicationis separatus est etiam à priuata collatione baptismi, per se loquendo. Ac propterea non potest licite vsurpare illud ministerium, nisi quādo est necessarium est: non est autem necessarium quādo cunque alius adest. Quod vero sacerdos debeat præferri laico, verum est, quādo sacerdos alioqui non est impeditus, vel ipse potest licite tale ministeriū vsurpare: quod videre licet in prædicto sacerdote non excommunicato: ille enim præferri debet laico iusto, quia absolute non est prohibitus ministrare, vel quia potest sese disponere per contritionem, vel quia fortasse ad illum modum ministrandi non est tam necessaria illa dispositio, vt sentit D. Tho. 3. par. 6. artic. 6. ad 3. & nos latius tom. 3. disp. 16. sect. 4. Fr. Suarez tom. 5.

A Secus vero est, quando ligatus est excommunicatione, quia tunc ipse non potest sese ingerere licite, non interueniente necessitate, & penuria alterius ministri sufficientis: & ideo tunc nec præferri debet, nec potest.

Liceat ne in extrema necessitate poenitentiam ab hæretico recipere.

SOLET autem ab aliquibus assertio posita limitari, nisi excommunicatus hæreticus sit: tunc enim aiunt non licere in extrema necessitate ab eo recipere poenitentiae sacramentum: & à fortiori ei non esse licitum illud ministrare. Ita tenuit Glossa in cap. Præter hoc. §. Ad hoc, verb. Per manus, d. 32. & Abbas in cap. Non est, de Sponsalib. num. 9. Quam sententiam esse communiter probatam à Iurisperitis, Soto, & veram quoad hunc articulum dixit Nauarr. in manuali ca. 26. n. 26. Castr. lib. 2. de iust. hæretic. pun. cap. 23. & 24. Soto, & Cano. supra quoad hoc dubij sunt, & Soto videtur sentire, deesse tunc iurisdictionem, quia eius fundamentum est fides. Nihilominus dicendum est, quantum attinet ad vim censura limitationem non esse necessariam: nam ex vi excommunicationis, quamuis ob peccatum hæresis contracta sit, non prohibetur quis ministrare hoc sacramentum poenitentiae in illo articulo, vt manifeste conuincunt verba Concilij Tridentini, quæ supra adduximus. At vero, quamuis ipse excommunicatus hæreticus ex vi censura, non taceatur: ex vi tamen hæresis, quamdiu in illa permanet, prohibitus est ne ministret, quia est prauè dispositus & indignus ad ministrandum. Et in hoc sensu intelligo dictum S. Thomæ 3. p. q. 82. art. 7. ad 2. ait enim, *Solum baptismum licite dari ab hæretico in articulo necessitatis: non vero aliud sacramentum.* Est enim id verum de hæretico permanente in hæresi: & posset idem dici, de quolibet excommunicato, vel peccatore persistente in sua contumacia & peccato: nihilominus tamen, si is, qui fuit ob hæresim excommunicatus, aut declaratus, interius conuertatur ad fidem, & ad poenitentiam, & antequam possit per absolutionem à censura Ecclesiæ reconciliari occurrat illi necessitas absolui aliquem sacramentaliter ex prædicto articulo, non peccabit eum absolvendo: quia est coram Deo dispositus ad sacramentum ministrandum, & per Ecclesiam non prohibetur per censuram in illo articulo, vt ostensum est: neque ostendi potest aliqua alia prohibitio humana, aut diuina, per se loquendo, secludimus enim scandalum, & alia, quæ sunt per accidens: ergo tale ministeriū licitum illi est in eo articulo.

Ex quo fit, vt poenitens constitutus in ea necessitate licite petat absolutionem à tali ministro hæretico, quia non tenetur illum vitare tunc, vt ostensum est: & alioqui petit ab illo actum, quem ille præstare potest, & valide, quia retinet iurisdictionem, & licite, si velit, quia potest ad fidem, & poenitentiam conuerti. Et hæc est communis sententia, quam tenet Paludanus in 4. d. 25. q. 1. licet d. 17. q. 3. videatur dubius. Durandus d. 19. q. 2. Maior q. 1. Capreolus ad argum. contra 3. conclus. Syluest. verb. Confessio, 3. q. 2. Confessor, 1. q. 20. & Confessor, 3. q. 6. Armilla verb. Absolutio, §. 12. Victoria in Summa 4. nu. 328. Cano Relect. de poen. p. 5. Ruardus art. 3. contra Lutherum. Nauarr. 27. tit. 272. Nec hæreticus propter hæresim, vt sic, amittit iurisdictionem, non enim fundatur in fide, alias propter hæresim mentalem admitteretur, quod est absurdum, de quo latius in materia de fide, neque propter excommunicationem, quia non habet in illo specialem effectum, neque iura de hoc aliquid speciale disponunt, vt patet ex Tridentino supra, & ex omnibus decretis, in quibus fit illa exceptio de articulo mortis. Neque

in 4. d. 5. q. 2. Victoria in Summa 4. mat. de Baptismo. 26.

14 Quorundam sententia.

Glossa. Abbas. Nauarr. Castro. Soto. Cano.

Solutio.

D. Thom.

15 Constitutus in extrema necessitate licite petis absolutionem ab hæretico ministro. Palud. Durand. Maior. Capreol. Syluest. Armill. Victoria. Cano. Ruard. Nauarr.

que etiam obstat, quod poenitens timeat, vel moraliter certo sciat talem haereticum non fore conuertendum, nec digne ministraturum sacramentum: satis enim illi est quod rite administret, & quod digne possit administrare, si velit: nam quod id facturus non sit, ei non imputatur, qui rem petit de se honestam, ad quam petendam à quolibet ius habet ob articulum necessitatis: ideoque non inducit alterum ad malum, sed eius malitiam permittit, eaque in bonum suum iuste vititur. Neque oportet considerare, an ille haereticus paratus sit ad sacramentum ministrandum, ne, prout distinxit Angel. *Confessio*, 1. n. 2. quia extrema necessitas dat ius petendi etiam à non parato id, quod per se facere potest. Imò non solum dat ius, sed etiam obligat, per se loquendo, propter articulum necessitatis diuini praecepti, & aeternae salutis propriae.

76
Limitatur
resolutio
data.

Angust.

Urban.

Ambrosii
locus exponi-
tur.

Cont. Trid.
Nauarr.

Solum cauere debet, ne consortium illud, vel communicatio cum haeretico, scandalum ipsi indigenti, vel aliis esse possit inductionis ad errorem, tunc enim non liceret ab illo suscipere sacramentum, illa tamen occasio extrinseca est, & per accidens. Quae omnia confirmantur à simili de baptismo: est enim certum, in necessitate licitum esse baptismum ab haeretico suscipere, quando non est alius, qui ministret, vt docet Augustinus libr. 1. de Baptismo cap. 2. & habetur in cap. *Si quem forte*. 24. quæst. 1. & ex Urbano 2. in Epist. quadam, idem refert Gratianus post capit. *Præter*, §. *Ad hoc*, d. 32. quod intelligendum est per se, & secluso periculo inductionis in errorem: ergo idem merito dicitur de sacramento poenitentiae. Patet consequentia ex dictis, quia est æqualis necessitas, proportione seruata, seu respectu auctoris, vt supra declaratum est, Tandem declaratur, quia, si haereticus non sit declaratus per sententiam, non tenemur illum vitare ratione celsuræ, iuxta Extraneam, *Ad euitandam*, neque ipse amittit iurisdictionem ratione solius hæresis, quia iurisdic- tio non fundatur in fide, neque illam ex necessitate prærequirit: ergo, per se loquendo, licitum ab illo absolutionem obtinere, sicut inferius dicemus de aliis excommunicatis non vitandis: ergo idem nunc est de haeretico etiam declarato: nam quoad crimen hæresis vel periculum etiam inductionis æqualis est: declaratio vero censura non obstat, quia in necessitatis articulo pia mater Ecclesia iurisdictionem non aufert, vt Concilium Tridentinum dixit, non introducens ius nouum (vt Nauarrus putauit in Summa ca. 27. num. 272.) se declarans antiquum, vt verba eius, quæ supra expendimus, manifestè declarant. Sicque potest intelligi, quod Ambrosius ait lib. 1. de poenit. cap. 2. & 3. & refertur in c. *Verbum*, & cap. *Potest fieri*, de Poenit. d. 1. haereticos non habere potestatem ligandi, & soluendi: loquitur enim per se, & extra articulum necessitatis: Possit etiam intelligi de haeretico, quatenus haereticus est, nam extra Ecclesiam nulla est iurisdic- tio, & ideo haereticus qui extra Ecclesiam est, illam habere non potest: nisi quatenus à vera Ecclesia ei aliquando permittitur propter bonum fidelium.

In extrema necessitate licere excommunicato
Eucharistiam ministrare, & magis
recipere.

27

Nauarr.

AdDO vero vltius id, quod difficilius est, etiam posse huiusmodi excommunicatum ministrare sacramentum Eucharistiae homini existenti in extrema necessitate, quando non est alius, qui ministret: hoc significat Nauarr. in Summa cap. 22. num. 4. Sic enim ait, Peccat qui suscipit aliquod sacramentum à sacerdote excommunicato interdicto, & ab eius administratione suspensio: & denunciato pro tali, vt: «no-

A torio concubinario, excepto baptismo & communione tempore necessitatis: quæ exceptio videtur cadere in totam assertionem præcedentem, & singula eius membra. Ratio autem est, quia etiam hoc sacramentum est suo modo sacramentum necessitatis, iuxta illud, *Nisi manducaueris carnem filij hominis, &c.* Propter quæ multi putant etiam hoc sacramentum esse necessarium necessitate mediæ, & vt minimum est certum esse necessarium necessitate praecepti diuini iuris, de quo probabilius est obligare semper pro articulo mortis: ergo vrget tunc necessitas implendi diuinum ius, quod per se loquendo, ac cæteris paribus præferendum est humano. Dicit verò potest hoc ius obligare eum, qui communicaturus est, ad recipiendum non ministrum ad dandum: & ideo ipsum ministrum non excusari à praecepto Ecclesiastico, quo prohibitus est ministrare.

Propter hoc addo hanc necessariam à nobis considerari, non vt per se sufficientem, sed vt adiutricem: est enim etiam alia, nimirum spiritalis indigentia hominis in eo articulo constituti: nam licet respectu huius sacramenti illa necessitas non sit extranea, est tamen grauissima, tum propter fructum & iuuam illius sacramenti valde necessariam pro illo articulo, tum etiam quia interdum accidere potest, vt quis recipiat per illud sacramentum primam gratiam, quam antea non habebat: ergo non est verisimile Ecclesiae prohibitionem cum tanto rigore obligare. Et confirmatur, nam, si proximus non solum extremæ, sed etiam grauitur indigeat corporali cibo, licitum est ab excommunicato illum accipere: & excommunicato licet illum dare: Et similiter, si indiget consilio, vel alio quocunque beneficio: ergo idem erit si indiget adeo grauitur, & extremæ Eucharistiae pane, atque hanc sententiam tenui etiam in 3. tom.

Sed obicitur cap. vlt. 24. quæst. 1. quod continet factum Hermenigildi, qui mori potius voluit quam ab Ariano Episcopo Eucharistiam sumere. Additque Gregor. *Sed vir Deo deditur*, Ariano Episcopo venienti non exprobrauit, vt debuit, Si ergo increpare debuit, male egisset de illius manu communicando. Deinde additur ca. *Sed iudicatus*, §. *Sed illud Augustini*, cum Gloss. ibi 24. quæst. 1. Denique adducitur ratio, quia Ecclesia simpliciter prohibet excommunicatum ministrare sacramenta, & non excipit hunc casum: ergo neque nos excipere debemus: quia sacramenta quæ Ecclesia excipit voluit, scilicet, baptismum & poenitentiam ipsa expressit.

At primum caput respondetur primo, non laudari Hermenigildum, eò quod cum excommunicato communicare noluerit, sed quia haeretico noluerit consentire: quod longe diuersum est. Quamquam in eadem persona hæresis, & excommunicatio coniungantur. Vnde, licet daremus ab haeretico nunquam licere Eucharistiam accipere, inde non diceret inferre in vniuersum idem esse de excommunicato, sicut de sacramento poenitentiae multos sentire paulo antea dicebamus. Addo vero vltius neque de haeretico posse id generatim colligi ex illo textu, quia Hermenigildus recusauit sumere Eucharistiam ab haeretico, non solum ne ex manu pessimi ministri sacramentum acciperet: verum etiam ne patri in Ariana hæresi consentire videretur: nam in signum huius consensionis, & reconciliationis illa communio ad illum mittebatur, vt patet ex illis verbis, *Perfidus pater Arianum Episcopum misit*, vt de eius manu sacrilega consecrationis communionem perciperet: atque per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Erat autem extra gratiam patris solum, quia cum illo non sentiebat in hæresi: ergo petebatur ille actus, vt signum cõsensionis in errorem paternum. Vnde subdit Gregorius, *Sed vir Deo deditur Ariano Episcopo exprobrauit, vt debuit*: eiusque à se perfidiam di-

18

19
Opinio est
rum qui
trarius 16
Gregor.

20
Prædicta
pin. impa-
gnatur, re-
sponderetur
ad factum
Hermenigil-

gnia

quis increpationibus repulit. Conabatur ergo illum in suam perfidiam traducere. Adde præterea ibi non fuisse ablatam Hermenigildo Eucharistiam ab hæretico tanquam viaticum, seu vt necessariam in articulo mortis: quia tunc non supponebatur Hermenigildus in illo articulo constitutus. Solum ergo fuit illi oblata Eucharistia, vt in Paschate communicaret: nos autem nunc non dicimus propter solam necessitatem communicandi in Paschate, & implendi Ecclesiasticum præceptum, posse sumi Eucharistiā ab excommunicato, sed ob necessitatem articuli mortis. Igitur ex vi illius exempli nihil probatur. Regulariter autem loquendo, verum est, in ministro hæretico maius esse periculum scandali, & indecentiæ: & ideo magis esse cauendam communicationem cum illo, quam cum aliis excommunicatis, quod procedit, etiam si talis hæreticus non sit denunciatus, aut declaratus: nihilominus tamen hoc non est per se malum, si illa incommoda, quæ extrinseca sunt, vitentur.

Ad secundum testimonium, præterquam quod illa verba sunt tantum Gratiani, sunt ita generalia, vt etiam sacramentum poenitentiae comprehendant, & ideo aliquo modo exponi debent, quo poenitentia excipiat, & eodem poterit Eucharistia excipi. Intelligenda ergo sunt, quando sine sufficiente necessitate, & ratione talia sacramenta ab excommunicato recipiuntur. Dices, Ergo nulla est differentia inter hæc sacramenta, & baptismum: cum tamen hæc ibi declaratur à Gratiano, vt ab Augustino tradita. Respondetur, Ex parte ministrantis est differentia paulo antea constituta, explicando quendam locum D. Thomæ, quod baptismus potest interdum ministrari priuatim ab hæretico manente in hæresi sine nouo peccato, non vero alia sacramenta. Ex parte vero recipientis potest constitui hæc differentia, quod ad baptismum recipiendum ab infideli vel hæretico non oportet expectare extremam necessitatem, aut articulum mortis, sed propter solam penuriam dignioris ministri posset suscipi, præferim si non esset proxima spes illius: in aliis autem sacramentis, præsertim non ita necessariis, non est extendenda hæc facultas extra necessitatem articuli, vel periculi mortis: nam in præfenti inter hæc duo non distinguimus iuxta superius dicta in materia de Poenitentia, & notat Nauarrus in manuali c. 27. n. 27. ex c. 805, qui, de Sent. excom. in 6.

Ad rationem respondetur primo, illam prohibitionem generalem ministrandi sacramenta non aliter contineri in excommunicatione, quam prohibitionem ministrandi in aliis rebus sacris, vel prophanis: & tamen non obstante ea generalitate, ponuntur à Doctoribus illæ exceptiones generales contentæ in illo versiculo, *Vtile, lex, humile, res ignota*, necesse: & prima ac vltima ad nos pertinent: quanta vero debeat esse illa necessitas, prudentum & Doctorum arbitrio relictum est. Vnde, si res attendere, etiam exceptio de baptismo non est facta proprio iure, quo censura introducta est, sed ab Augustino primum facta est, de hæretico, non tam censuram, quam hæresim eius considerando: inde vero à Doctoribus extensa, & intellecta est de quolibet excommunicato. Exceptio etiam de poenitentia in nullo iure proprie reperitur: nam Concilium Tridentinum, ex quo fortius probatur, non condidit circa hoc nouum ius, vt supra dicebam, sed explicauit antiquum, quod magis erat vsu receptum, quàm in villo canone expressum. Neque Concilium constituit hanc exceptionem ex parte ipsius ministri, sed ex parte ipsius poenitentis, qui in necessitate potest à quolibet absolui. Est autem in iure constituta hæc regula, capit. *Quod in te*, de Poenitent. & remissio in illo verbo, *Per quod poenitentiam mortuorum non negamus*, viaticum etiam quod vere poenitentibus exhibetur, intelligi volumus, vt nec ipsum poenitentibus denegatur.

getur: vbi Glossa verbo, *Concedimus*, aduertit hæc tria sacramenta semper excipi in quolibet interdicto, scilicet, baptisma paruulorum, & poenitentiam morientium, in quo viaticum intelligitur, prout hic patet: ergo idem dicendum est de quolibet censura, & de verbis Concilij Tridentini. Ac propter ea etiam in cap. penultimo de Sent. excomm. dicitur, tempore interdicti non negari corpus Domini decedentibus in poenitentia. Est ergo hæc sententia valde consentanea iuri, & rationi: & salutari animarum magis favorabilis.

De aliis autem sacramentis facilius est resolutio, quantum ad hoc caput spectat: nam, per se loquendo, illa sacramenta non sunt ita necessaria, & ideo vix aut nunquam potest accidere casus, in quo ob necessitatem suscipientis licitum sit excommunicato vitando illa ministrare. Nam in primis Extrema Vnctio neque est per se medium necessarium, neque constat esse iure diuino præceptam: semperque supponit poenitentiam, & absolutionem à peccatis, & ideo, per se loquendo, non conceditur interueniente censura in articulo mortis. Vnde in dicto cap. *Quod in re*, de poenitent. & remissio, dicitur, tempore interdicti generalis non esse dandam Extremam Vnctionem: ergo nec dari potest, per se loquendo, à ministro excommunicato. Solum potest accidere casus, in quo infirmus sit incapax alterius sacramenti, vt si nullum dedit confessionis signum, & omni sensu ac motu priuatus est, ideoque neque absolui, nec communicari potest, tuncque dubitari potest, an sacerdos excommunicatus possit tale sacramentum ministrare. Et quamuis Doctores frequenter hoc non tractent, tamen ex generalibus principiis positis videtur concludendum, in eo casu id licere, quia moraliter loquendo, & secundum ea quæ frequentius accidunt, fieri potest, vt æterna salus illius hominis pendeat ex receptione illius sacramenti, quia fortasse erat tantum attritus, & per illud sacramentum fiet ex attritu contritus: ergo iam tunc reuocatur ille casus ad articulum absolutæ necessitatis moralis. Imo reduci potest ad necessitatem poenitentiae, vt saltem perfecte habeatur in voto: cum non possit in re ipsa suscipi. Et quoad hæc omnia eadem ratio est de sacramento Confirmationis.

Ordo vero & matrimonium vix possunt in questionem venire. Quanquam de matrimonio excogitari possit casus, in quo moraliter necessarium sit, vel ad spiritualem salutem hominis morientis, vel ad magnum commodum temporale filiorum, vt in articulo mortis vxorem ducat, quam vsq; ad illum in concubinam habuerat, & quod nullus alius ad sit sacerdos nisi excommunicatus, qui interesse possit: in quo casu quantum est ex parte censure non dubito, quin licite possit huiusmodi sacerdos adesse tali matrimonio: tū quia necessitas est moraliter grauissima, & ita habet locum illa particula, *necesse*: tum etiam, quia ille sacerdos tunc reuera non ministrat sacramentum, sed solum adest vt testis qualificatus iure Ecclesiastico necessarius ad valorem talis contractus, & consequenter ad substantiam sacramenti. Et ideo per se non videtur illa communicatio adeo grauis, quin propter talem necessitatem liceat.

An propter necessitatem tercie persone, aut boni communis possit excommunicatus sacramentum ministrare.

Vltimo ex principiis positis facile expediri potest aliud membrum supra positum, an propter necessitatem aliorum, seu tercie persone possit interdum excommunicatus ministrare sacramentum. Quæ dubitatio vix habere potest locum nisi in sacramento Ordinis, vel Matrimonij: quia hæc duo tantum ordinantur ad bonum commune, & aliorum

23
Licet hæc excommunicatio in aliquo casu ob proximi necessitatem illi sacramenta a ministro re.

24

25

aliorum. Et de matrimonio iam satis dictum est, de Ordine vero accidere posset in aliqua provincia esse magnam necessitatem sacerdotum, seu clericorum, & non esse nisi vnum Episcopum excommunicatum. Quicquid & similes sunt rarissimi, & ideo in specie à Doctoribus non tractatur, & principia posita sufficiunt, vt iuxta necessitatem occurrerem possit quis prudenter iudicare, an sit talis, vt ad excusandum sufficiat. Non enim dubito, quin huiusmodi esse possit, cum bonum commune præferendum sit priuato.

SECTIO II.

Verum, Sacramenta illicite ab excommunicato ministrata valida sint, & effectum habeant.

Regulagenerale.

In hac questione fere nulla est difficultas nisi in sacramento poenitentis, vt in simili diximus superius, quando excommunicatio est ex parte suscipientis effectum. Sit ergo hæc generalis regula, Omnia sacramenta, præter poenitentiam ab excommunicato collata, seruato Ecclesiastico ritu, ita vt nullus alius intercedat defectus nisi censura ipsius ministri, rata sunt, & valida, & per se loquendo, conferunt totum effectum proprium, nisi aliunde intercedat obex ex parte recipientium. Hæc assertio est certa iuxta principia fidei, quæ de sacramentis in genere in 3. tomo tradidimus disput. 14. sect. 4. Ratio vero est, quia nec sacramentum, nec effectus eius potest, vel propter iniquitatem ministri, vel propter Ecclesiæ prohibitionem impediri, si applicatur debita materia, & forma, cum debita intentione circa subiectum capax: illis enim tribus sacramentum perficitur ex institutione Christi, vt Concilium Florentinum dixit. Præterea declaratur breuiter discurrendo per singula.

Et quidem de Baptismo, Confirmatione, & Eucharistia, id est certum ex iis, quæ adduximus, 3. tomo disput. 23. sect. 1. & disput. 36. sect. 3. ac disput. 61. sect. 3. & disput. 77. sect. 2. Ex quibus etiam constat, idem dicendum esse de Missæ sacrificio oblato ab excommunicato: est enim verum ac validum, quia eadem est ratio de illo, & de sacramento, quod iurisdictionem non requirit, sed ex sola potestate ordinis pendet: nam ita etiam se habet sacrificium, quatenus à sacerdote in Christi persona offertur: & ideo & validum est, & de se efficax, quia malitia ministri non impedit effectum, quem opus ipsum habet ex institutione Christi. An vero impediat censura ministri peculiarem effectum, quem potest habere sacrificium quoad substantiam eius, vel quoad orationes, & caeremonias, quæ in illo sunt quatenus in persona Ecclesiæ offeruntur, paulo inferius dicam. Præterea de sacramento matrimonij id supra ostendimus ex cap. Significasti, de Eo, qui dixit, &c. nam ex illo habemus matrimonium inter excommunicatos validum esse, cum tamen ipsi sint quasi proprii ministri illius sacramenti quoad substantiam eius: sacerdos autem ex institutione Christi non erat necessarius. Nuncautem ex institutione Concilij Tridentini requiritur, non vero vt minister, sed vt testis specialis seu quædam circumstantia, vel solennitas ad valorem contractus necessaria. De tali ergo sacerdote dubitari posset, an, si excommunicatus sit, censura annullat actum eius quoad vim ferendi testimonium, & consequenter reddat nullum tale sacramentum. Mihi vero pro certo est, non annullare: quia ille non est actus iurisdictionis proprius, de quo plura inferius. Deinde de Sacramento Ordinis, & extrema Vnctionis eadem omnino ratio est, quæ de Sacramento Confirmationis, & inter, quæ

superius adduximus pro Sacramento Ordinis ab excommunicato suscepto magis directe id probante de collato ab excommunicato, & de vtroque id magis constabit ex solutione sequentium difficultatum.

An Sacramentum Extrema vñctionis ab excommunicato collatum validum sit.

Res enim occurrunt circa tria sacramenta. Prima est circa sacramentum Extremæ vñctionis. De quo nullus Catholicus negat esse validum datum ab excommunicato, si à recipiente digne suscipiatur: quia non requirit iurisdictionem in ministro, sed solum quod sit sacerdos: ille autem potest omnia substantialia, & necessaria applicare, etiam si excommunicatus sit. Quia vero, per se loquendo, grauer peccat is, qui ab excommunicato tale sacramentum suscipit, ideo dicunt aliqui hoc sacramentum nullum esse, quod iuris iurisdictionem in ministro suscipitur, sine sufficiente excusatione ex parte suscipientis, qui consequenter idem dicunt de excommunicato suscipiente tale sacramentum absque excusatione. Ita tenet Vgolin. Tabul. 1. de Cens. cap. 13. §. 16. numer. 13. Cuius Fundamentum est, quia, vt hoc sacramentum valeat, necesse est, vt qui illud suscipit, contritus, & in gratia sit, quam dicit esse communem doctrinam Theologorum in 4. distin. 23.

Sed deceptus est non distinguens inter valorem sacramenti, & effectum eius: Theologi enim, quos citat, loquuntur de effectum, non de valore sacramenti, neque in D. Thoma, Soto, aut aliis Thomistis aliud reperitur. Scotus autem, quem citat, quamuis in definitione illius sacramenti ponat, quod sit, vñctio hominis infirmi poenitentis, &c. tamen explicans illam vltimam particulam ait, Additur poenitentis, quia nullus est capax istius sacramenti digne, nisi sit in gratia: vbi illa particula, Digne, satis declarat illum loqui de sacramento quoad effectum gratiæ. Itaque illud fundamentum falsum est: obex enim peccati ex parte suscipientis positus, nunquam est contra substantiam sacramenti, nisi vbi dispositio poenitentis per contritionem est pars ipsius sacramenti; quod est verum in sacramento poenitentis, non vero Extremæ vñctionis, vt supra suo loco lacius declaravi. Est ergo validum hoc sacramentum datum, & receptum ab excommunicato; siue recipiens peccet, siue non. Solum est differentia, quia si recipiens non peccat mortaliter, & alioqui est dispositus, recipit cum sacramento effectum: si vero peccat, licet sacramentum validum sit, non habet tunc effectum. Probabile autem est ablato postea obice, effectum recuperari, vt in superioribus etiam diximus.

Exponuntur decreta, quæ probare videntur sacramentum Ordinis ab excommunicato collatum, esse irritum.

Circa Sacramentum Ordinis nonnulla Pontificum decreta difficultatem faciunt, quæ sepe ita loquuntur, vt ordinationes ab excommunicatis, seu hæreticis factas irritas vocent, aut dicant non esse consecrationes. Sic Gregor. lib. 7. epi. 10. agens de ordinatione ab excommunicato facta, Consecrationem, inquit, dicere nullo modo possumus, quæ ab excommunicato est hominibus celebrata. Et habetur in capit. 1. 9. quæst. prima, & in capit. 3. citatur Damasus Papa dicens, Reiterandum esse, quod sic collatum est: & alia similia in illa questione continentur, & Glossæ ibi alia referunt. Veruntamen certa res est, Episcopum excommunicatum verum conferre sacramentum, si alioqui substantialem formam Ecclesiæ